

ЮРИДИЧНА ПСИХОЛОГІЯ

DOI 10.26565/2225-7756-2022-73-10

УДК 159.923

З.Я. КОВАЛЬЧУК (Ковальчук Зоряна Ярославівна)

*доктор психологічних наук, професор**завідувач кафедри теоретичної психології**Львівського державного університету**внутрішніх справ**вул. Городецька, 26, Львів, Україна, 79000**e-mail: zoriana01051974@i.ua**<https://orcid.org/0000-0002-2355-2129>***СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОСОБИСТІСНОГО ПРОФІЛЮ ПІДОЗРЮВАНОВОГО ПІД ЧАС ПРОХОДЖЕННЯ ПОЛІГРАФОЛОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ**

У статті проаналізовано доцільність і важливість опису особистісного профілю осіб під час проведення дослідження на поліграфі і з'ясування їх причетності до скоєння злочину. Оскільки результати поліграфологічного дослідження щодо причетності осіб не завжди можуть бути адекватно інтерпретовані поліграфологом та давати достовірний висновок, виникає необхідність створення психологічного профілю особистості. Ґрунтовний аналіз особистісних характеристик, що є домінуючими у профілі, сукупність реакцій отриманих за допомогою дослідження на поліграфі та зафіксованих невербальних проявів особи під час проходження поліграфологічного дослідження дають можливість зробити висновок про причетність чи непричетність до скоєння злочину підозрюваними. Тільки у випадку аналізу профілю підозрюваного можна робити найбільш точний та правдивий висновок. Результати проведеного дослідження доводять, що в осіб, причетних до скоєння злочину, та осіб непричетних, найвищий показник за шкалою «Реактивна агресивність». У непричетних до злочину осіб, на відміну від причетних, спостерігається високий показник за шкалою «Дратівливість», який вказує про наявність емоційної нестійкості та схильність до афективного реагування з метою уникнення напруженості. Виявлено високі показники за шкалою «Емоційної лабільності» в обох групах, однак децю переважають в осіб причетних до злочину. Варто зазначити, що причетні до злочину особи на відміну від непричетних, є більш скованими, невпевненими у собі, рідко проявляють обережність у встановленні контактів з іншими, проте прагнуть їх розширювати. В осіб, непричетних до скоєння злочину, переважають порушення дихання, порушення функціонування шлунково-кишкового тракту та проблеми зі сном. У них ускладнене функціонування уваги. Присутнє відчуття тривоги, яке супроводжується різними емоційними реакціями – сором, гнів, провина, страх.

Ключові слова: *поліграф, поліграфологічне дослідження, причетна особа, непричетна особа, злочин, особистість, особистісний профіль.*

Як цитувати: Ковальчук, З. (2022). Соціально-психологічні особливості особистісного профілю підозрюваного під час проходження поліграфічного дослідження. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, серія «Психологія», (73), 84-90.* <https://doi.org/10.26565/2225-7756-2022-73-10>

In cites: Kovalchuk, Z. (2022). Socio-Psychological Characteristics of the Suspects Personal Profile during a Polygraphical Examination. *Visnyk of V.N. Karazin Kharkiv National University. Series "Psychology", (73), 84-90.* <https://doi.org/10.26565/2225-7756-2022-73-10>. (in Ukrainian).

Постановка проблеми. Поліграф – це різновид психофізіологічної апаратури, комплексна багатоканальна апаратна методика реєстрації змін психофізіологічної реакції особи на певні психологічні стимули, пред'явлені за відповідною схемою. Інформація, яка отримана від особи під час опитування з допомогою поліграфа допомагає отримувати потрібну інформацію, що допоможе зорієнтуватись у заявленій проблемі, та виявити ту, що особа може приховувати.

Понад 75 країн світу зараз проводять такі дослідження на поліграфі, а найбільшим лідером

серед них є США. Широко вживаним цей метод є в роботі силових структур країн Естонії, Литви, Латвії, Болгарії, Бельгії, Індії, Ізраїлю, Колумбії, Китаю, Канади, Казахстану, Південної Кореї, Сербії, Туреччини, Македонії, Сінгапуру, Фінляндії, Хорватії, Чорногорії, Японії. Серед держав-сусідів: Польщі, Білорусі, Молдови, Словенії, Словаччини, Росії, Чеської Республіки, Угорщини, та ін. Хоча справедливості ради, слід зазначити, що використання поліграфа заборонено у деяких країнах світу, серед яких Німеччина, Австралія, Австрія, Канада.

Для результативності та ефективності оперативно-розшукової діяльності доволі часто застосовують психофізіологічне дослідження за допомогою поліграфа для перевірки правдивості показів причетних та непричетних до скоєння неправомірних дій та злочинів. Такий вид дослідження відбувається завдяки відповідним методикам разом з паралельною фіксацією та реєстрацією психофізіологічних реакцій за допомогою технічних засобів. Як правило, в дослідженні за допомогою поліграфа використовують психологічні стимули, найчастіше – це певні види вербальних подразників, запитання, предмети, фотографії тощо. Відповідно сукупність реакцій причетних та непричетних до скоєння певного виду злочинів дають можливість достовірно та більш ретельно описати злочинну діяльність особи або ж підтвердити непричетність підозрюваних осіб.

Відповідно вивчення сукупності емоційних, вербальних та поведінкових реакцій осіб причетних та непричетних до скоєння злочину під час поліграфологічного дослідження дають можливість описати специфіку структури їхньої особистості і відповідно проаналізувати мотиви скоєння злочину.

Дослідження осіб за допомогою поліграфа в рамках оперативно-розшукової діяльності дає змогу виявити брехню, отримати додаткову або приховані дані, що пов'язані з об'єктом чи напрямом розслідування, а також безперечно пришвидшує динаміку розслідування, а також забезпечує об'єктивним і оперативним критерієм достовірності повідомленої досліджуванним інформації, його потенційної благонадійності і лояльності; дозволяє виявити приховані ознаки зловживань тощо.

Тому вивчення особливостей особистісного профілю причетних осіб до скоєння злочинів допомагає під час прийняття рішень кримінально-правового, кримінально-процесуального характеру (при кваліфікації протиправних дій, обрання запобіжного заходу, визначення міри покарання з урахуванням характеру злочину).

Також аналіз особливостей певних особистісних якостей обвинувачених дають можливість вибору оптимальних тактичних рішень, тактичних комбінацій і засобів впливу на них у різних слідчих ситуаціях.

Аналіз останніх досліджень. Вивчення теоретичних засад типових особистісних проявів знаходимо у наукових доробках кримінологів В. Нанівського (2014), О. Скрябіна та ін. (2014), А. Лендела (2016).

Чимала кількість вчених-криміналістів, а саме Б. Бурбело, О. Ейсман, М. Коршик, С. Ковальчук,

Н. Клименко, В. Лисиченко, В. Лукашевич, А. Лендел, Г. Матусовський, В. Нанівський, О. Пунда звертають увагу на вивчення особистості злочинця і використанні спеціальних знань та засобів при розслідуванні злочинів. Питання вивчення особистості підозрюваного в часі проведення слідчих дій також розкривались у працях П. Біленчука, В. Бочелюка, О. Ващука, А. Волобуєва, О. Волобуєвої, Р. Дмитріва, В. Лавренюк, Є. Слипець та ін. Проте в цих працях фрагментарно розглянуто вказане питання, уся увага сфокусована на процесуальних джерелах, а інформація про не процесуальні (особливості поведінки, міміка, пантоміміка) є не настільки виснажливою.

Виділення раніше не вирішених частин загальної проблеми. Психологічне профілювання та його обґрунтування зустрічається в наукових працях О. Мотляха (2014), В. Коновалової (1999), О. Пунди (2013), М. Donathy та D. Wilcox (2013).

Вчений О. Назаров (2017) дає психологічну характеристику злочинця через призму гендерного аспекту та розкриває особливості психокорекційної роботи з засудженими за вбивство. Дослідник Б. Бурбело (2015) у своїх наукових пошуках досліджує особистість підозрюваного під час слідчих дій, а також розкриває портрет неповнолітнього обвинуваченого.

Також достатньо наукових праць щодо психологічних особливостей проведення поліграфологічних досліджень. Так, ефективність використання поліграфа розкривали А. Мотлях та І. Усіков (2014), у кримінальному судочинстві про особливості проведення судово-психологічної експертизи з використанням поліграфа писали О. Назаров (2017), С. Ковальчук (2001), про використання поліграфа в діяльності поліції писав Wilcox D.T. та Gray R. (2012).

Детально розкрито і соціально-психологічний портрет злочинця сексуально-насильницького характеру щодо неповнолітніх осіб вченими Donathy M.L. та Wilcox D.T. (2013). Подібну тему, присвячену запобіганню злочинам, пов'язаним з сексуальним насильством, піднімають Bourke M.L., Fragomeli L., Detar P.J., Sullivan M.A., Meyle E. та O'Riordan M. (2015).

Слід зазначити, що практично відсутні дослідження стосовно особливостей прояву особистісних якостей причетних та непричетних осіб під час проходження поліграфологічних досліджень.

Мета статті на основі теоретико-емпіричного аналізу здійснити характеристику особистісного профілю підозрюваних під час проходження поліграфологічного дослідження.

Завдання статті полягають в описі специфіки сукупності реакцій (пізнавальних, комунікативних, емоційних та поведінкових) осіб, що проходять поліграфологічне дослідження, а також порівняльний аналіз особистісного профілю причетних та непричетних осіб у скоєнні злочинів.

Методи дослідження: теоретичні (аналіз, синтез, індукція, абстрагування, порівняння, узагальнення, систематизація) та психодіагностичні методики, а саме опитувальник FPI та особистісний профіль кризи.

Виклад основного матеріалу. В межах поліграфологічного дослідження важливого значення набуває аналіз та інтерпретація особистісних якостей осіб, що причетні чи непричетні до скоєння злочинних дій. Так, безпосереднє тестування за допомогою поліграфа передбачає реєстрацію змін психофізіологічних реакцій людини, таких як тиск крові, частота пульсу, глибина та частота дихання, шкірно-гальванічні реакції, ступінь м'язового напруження, показники діяльності головного мозку (Ковальчук, 2001).

За результатами показників за вищезгаданими каналами поліграфолог має змогу окреслити для себе уявлення про особу, виявити ризики, а також базуючись на отриманій інформації, виробити власну стратегію поведінки стосовно конкретної особи.

Оскільки на даний час виявлено певну проблематику у проведенні криміналістичного дослідження із використанням поліграфа, що, перш за все, полягає у недосконалості апаратури, яку часто використовують поліграфологи, висока залежність якості проведення дослідження від кваліфікації поліграфолога, наявності великої кількості чинників, що ставлять під сумнів істинність висновку поліграфолога (Лендсел, 2016).

Тому особливого значення в рамках поліграфологічного дослідження набуває неінструментальна детекція інформації за допомогою вербальних та невербальних каналів особистості. Фіксація жестів, голосу, особливостей міміки, мовних маркерів, в тому числі і проявів вегетативної нервової системи дають змогу робити висновки про правдивість інформації, яку повідомляє особа, і, відповідно, рівень її причетності/непричетності до скоєння злочину.

Зміст такого аналізу ґрунтується на розумінні закономірностей подання правдивої та неправдивої інформації, її приховування. Завдяки аналізу вербальних та невербальних проявів особи, що перевіряється на стимули-запитання, поліграфолог робить висновок про правдивість або неправдивість конкретних показів вказаної особи.

За результатами проведення аналізу вільної розповіді та спеціального інтерв'ю поліграфолог

отримує додатковий масив інформації щодо причетності особи до досліджуваної події, ставлення самої особи до вказаного факту та інші важливі для надання достовірного висновку дані. Невербальні канали слугують показником прихованих індивідуальних та соціальних характеристик особистості (Peaschey, 2014).

Також для з'ясування повної картини причетності-непричетності особи важливо брати до уваги особистісні показники і загальний психологічний профіль особистості, який промовисто вказує на особистісні тенденції і дає змогу підтвердити і перевірити результати спостереження, а також достовірність показників, отриманих за допомогою поліграфологічного дослідження.

Методи дослідження. У визначенні особливостей профілю підозрюваних у дослідженні взяли участь 20 осіб (14 чоловіків, 6 жінок), з яких 10 причетні до скоєння злочинів та 10 осіб, які є непричетними. Вік досліджуваних 28-37 років. Причетність/непричетність була визначена на підставі аналізу поліграм за результатами тестування на поліграфі і, відповідно, паралельно проаналізовано особистісні профілі підозрюваних.

Для складання особистісних профілів було використано особистісний опитувальник FPI, який призначений для діагностики станів і властивостей особистості, які мають першочергове значення для процесу соціальної адаптації і регуляції поведінки. Також застосовано кризовий особистісний профіль, який спрямований на визначення особистісного профілю особистості, яка переживає кризу (Grubin, 2010).

За методикою FPI в осіб, котрі причетні до скоєння злочину, виявлено переважання наступних показників (див. рис.1):

Високі показники за шкалою «Реактивна агресивність» у 60% досліджуваних, низькі показники – 15% осіб. Тобто, в осіб, котрі причетні до скоєння злочину, спостерігається високий рівень психопатизації, який характеризується агресивним ставленням до соціального середовища і вираженим тяжінням до домінування.

Високі показники емоційної лабільності у 45% досліджуваних, який вказує на нестійкість емоційного стану, який проявляється в частих коливаннях настрою, підвищеній збудливості, роздратованості, недостатній саморегуляції. Низькі показники зафіксовано у 10% досліджуваних, вони свідчать не тільки про високу стабільність емоційного стану як такого, а також в умінні добре володіти собою.

Високі показники за шкалою «Відкритість» у 35% досліджуваних, низький показник – 10% досліджуваних у даній групі, які вказують на

вибірковість спілкування та обережність у встановленні контактів.

Високі показники за шкалою «Сором'язливість» у 35% досліджуваних. Дані показники свідчать про вираження невпевненості у собі та скованості.

Високі показники за шкалою «Дратівливість» у 30% досліджуваних, тобто дані особи характеризуються емоційною стійкістю та неохайні до афективного реагування з метою уникнення напруженості.

Високі показники за шкалою «Врівноваженість» у 40% досліджуваних, які свідчать про хорошу захищеність від впливу стрес-факторів звичайних життєвих ситуацій, які базуються на впевненості у собі, оптимістичності і активності. Низькі показники спостерігаються у 10% досліджуваних, які характеризують осіб менш схильних виражати стійкість до стресу.

Високі показники за шкалою «Екстраверсія – інтроверсія» у 40% досліджуваних, які вказують на вираження екстравертованості особистості, низькі показники – 10% – вираження інтровертованості особистості.

Високі показники за шкалою «Фемінність-маскулінність» спостерігаються у 35% досліджуваних, які вказують на протікання психічної діяльності по чоловічому типу, а низькі – 15% досліджуваних – по жіночому типу.

Зазначимо, що показники дисбалансу емоційної сфери, як у причетних, так і непричетних осіб, вказують на ситуацію емоційного напруження і відповідно вираженість дратівливості, тривоги та агресії, що зумовлено як і ситуацією тестування на поліграфі, так і загальними особистісними тенденціями.

За методикою FPI в осіб, які непричетні до скоєння злочину, отримано наступні результати. Високі показники за шкалою «Спонтанна агресивність» у 45% досліджуваних, низькі – 25%. Це свідчить, що більшість осіб, які непричетні до скоєння злочину характеризуються підвищеним рівнем психопатизації, який створює умови для імпульсивної поведінки. Ситуація тестування на поліграфі запускає прояви спонтанної агресивності, як демонстрування та захист власного «Я», особливо, непричетною до скоєння злочину.

Високі показники за шкалою «Дратівливість» зафіксовано у 60% досліджуваних, низькі – 10%. Це свідчить про те, що більша половина осіб характеризується емоційною нестійкістю та схильністю до афективного реагування з метою уникнення напруженості.

Високі показники за шкалою «Врівноваженість» у 40% досліджуваних, які свідчать про хорошу захищеність від впливу стрес-факторів звичайних життєвих ситуацій, які базуються на впевненості у

собі, оптимістичності і активності. Низькі показники – у 10% досліджуваних, які характеризують осіб менш схильних виражати стійкість до стресу.

Високі показники за шкалою «Реактивна агресивність» у 65% досліджуваних, низькі показники у 10%. Тобто спостерігається високий рівень психопатизації, який характеризується агресивним відношенням до соціального середовища і вираженням тяжінням до домінування.

Високі показники за шкалою «Сором'язливість» зафіксовані у 55% досліджуваних, низькі показники – у 15%. Дані показники свідчать про те, що більшості особам властива невпевненість у собі, скованість та боязкість.

Високі показники за шкалою «Відкритість» у 35% досліджуваних, низький показник – у 35%. Більшість осіб все ж проявляють вибірковість у спілкуванні та обережність у встановленні контактів.

Високі показники за шкалою «Екстраверсія – інтроверсія» у 40% досліджуваних, які вказують на вираження екстравертованості особистості, низькі показники – 10% – вираження інтровертованості особистості.

Високі показники емоційної лабільності у 35% досліджуваних, це вказує на нестійкість емоційного стану, який проявляється в частих коливаннях настрою, підвищеної збудливості, роздратованості, недостатній саморегуляції. Низькі показники зафіксовано у 25% досліджуваних, це свідчать про високу стабільність емоційного стану як такого, а також вміння добре володіти собою.

Високі показники за шкалою «Фемінність-маскулінність» у 35% досліджуваних вказують на протікання психічної діяльності по чоловічому типу, а низькі показники – у 15% досліджуваних – по жіночому типу.

За допомогою опитувальника «Особистісний профіль кризи» побудовано профіль особистості, яка причетна до скоєння злочину та профіль особистості непричетної до скоєння злочину. Варто врахувати, що особи (причетні-непричетні) переживають певні кризові стани, потрапивши у ситуацію, пов'язану із підозрою у скоєнні злочину.

У причетних до скоєння злочину осіб спостерігаються такі функціональні проблеми, як порушення серцевої діяльності та порушення дихання. Це свідчить про те, що в особи, яка щось приховує, а точніше дає неправдиві відповіді спостерігається збільшення артеріального тиску і частоти серцевих скорочень. Ці показники ми чітко можемо спостерігати, аналізуючи показники поліграм.

У непричетних осіб спостерігаються порушення шлунково-кишкового тракту, процесів

дихання, проблеми зі сном. Відчуття тривоги і страху в невинної людини включає в себе так званий фізіологічний компонент тривоги – це сигнальна реакція, яка полягає у збудженні симпатичної нервової системи, а саме прискорення частоти серцевих скорочень, зменшення активності шлунково-кишкового тракту, безсоння тощо. Такі симптоми в непричетних скоріше взаємопов'язані з дискомфортом у сфері емоцій, який стосується безпосередньо ситуації розслідування, що супроводжуються підозрами та обвинуваченнями.

Також непричетні особи спостерігають у себе складнощі в аналітично-пізнавальній роботі, а також складність роботи уваги. Їм важко сконцентрувати свою увагу на запитаннях і на самому процесі перевірки на поліграфі.

У причетних осіб до скоєння злочину наявні порушення емоційного реагування, а саме тривога, емоційна тупість, легкодухність, підвищена емоційність. В цих осіб спостерігається збіднення почуттів, що проявляється у повній байдужості до себе, до своєї долі, долі близьких. Переважно спочатку втрачаються соціальні емоції та здатність до співпереживання.

У непричетних осіб причетна генералізовані емоційні реакції такі, як сором, гнів, провина, а також тривога, висока емоційність, легкодухність. Ця тривога виникає в ситуації невизначеної небезпеки та проявляється в очікуванні непередбачених неприємностей. Вони переживають і сором за те, що можуть бути осудженими або негативно оцінені з боку оточуючих. Також відчувають провину, засуджують свої вчинки, поведінку й себе, а це може супроводжуватися почуттям каяття та зниженням самооцінки. У них також спостерігається і депресивний настрій – пригніченість, млявість, інтелектуальна і моторна загальмованість, низька самооцінка, песимізм, апатія, втрата інтересу до діяльності, швидка втомлюваність. У причетних до скоєння злочину осіб присутні зміни в поведінці і діяльності, а саме – спроби втекти від проблеми та проблеми з виконанням службових та домашніх обов'язків. Вони намагаються уникнути вирішення проблеми, відповідальності за свої вчинки, тому намагаються давати неправдиві відповіді на запитання.

Дискусія. Поліграф займає унікальну позицію в наукових колах, правоохоронних органах та державному секторі, про що важливо пам'ятати, оцінюючи будь-яку наукову розвідку щодо його використання, його точності й потенціалу. Сучасні наукові погляди щодо поліграфологічних досліджень достатньо полярні, особливо щодо різноманітних методів тестування, які мають своїх критиків та прихильників. Поліграфологія невід'ємно зацікавлена в популяризації поліграфа, але не залежить від підтримки наукової спільноти, яка, можливо,

перешкоджає інтересу до наукового прогресу та перевірки. Правоохоронні органи, через необхідність і підзвітність, більше зацікавлені в науковій обґрунтованості поліграфологічних методів, ніж поліграфологія в цілому, але також надають великого значення практичному його використанню. Ці суперечливі інтереси можуть шкодити розвитку галузі в цілому та навряд чи об'єднуються.

Наукові розвідки європейської літератури в царині досвіду використання поліграфа в кримінології засвідчує той факт, що є достатньо досліджень вченими особистостей сексуальних злочинців у різних дослідницьких вимірах. Так, Spruin E. та ін. (2018) виокремила чотири переваги застосування цього методу саме у цій категорії досліджуваних. А саме:

- 1) виявлення правди;
- 2) зміна поведінки досліджуваного;
- 3) запровадження поліграфа як частини нагляду за злочинцями;
- 4) національне впровадження тестування на поліграфі (Spruin, 2017).

Досліджуючи використання поліграфа у сексуальних злочинах вчений Bourke M. та ін. (2015) зазначає, що зі 127-ми досліджуваних у скоєнні злочину зізнались лише 4,7% підозрюваних, а під час використання поліграфа – 52,8% досліджуваної вибірки розповіли про вчинений злочин (Bourke, 2015).

Дослідження за допомогою поліграфа з кожним роком набуває більш якісної форми завдяки прогресу та вдосконаленню самого апарату й щоразу частіше застосовується як у кримінологічній практиці, так і в інших державних структурах при рекрутингу й у побуті.

Висновки. Отже, результати нашого дослідження доводять, що у причетних та непричетних осіб до скоєння злочину високий показник за шкалою «Реактивна агресивність». Це свідчить про те, що у більшості досліджуваних характерним є високий рівень психопатизації, основою якого є агресивне ставлення до оточення і прагнення до домінування, а також вагомо переважає нестійкість емоцій та схильність до афектів з метою уникнення напруженості здебільшого у конфліктних ситуаціях.

Також у непричетних до злочину людей є високий показник за шкалою «Дратівливість», який свідчить про емоційну нестійкість та схильність до емоційного реагування для зняття напруги в ситуаціях конфліктності.

Обидві групи продемонстрували високі показники «Емоційної лабільності», проте дещо вищі у групі причетних до злочину. Тобто їм притаманна нестійкість емоційного стану, що проявляється коливаннями настрою, високою збудливістю, дратівливістю, що вказує на недостатню сформованість регулятивного компоненту. Констатовано, що причетні до

злочину особи є більш скованими, на відміну від непричетних, невпевненими у собі, зрідка проявляють обережність у встановленні контактів з іншими, проте прагнуть їх розширювати.

Крім того, у непричетних осіб переважають порушення дихання, порушення функціонування шлунково-кишкового тракту та проблеми зі сном та ускладнене функціонування уваги. Можна припустити, що ці показники загострюються саме під час проходження тестування на поліграфі. Присутнє відчуття тривоги, яке супроводжується різними емоційними реакціями – страх, гнів, сором, провина. У них спостерігається депресивний настрій – млявість, пригніченість, апатія.

У причетних осіб наявні порушення серцевої діяльності та порушення дихання. Вони втрачають здатність до переживань і почуттів. Такі особи проявляють найпростіші реакції і виявляють тільки ті почуття, які спрямовані на задоволення основних інстинктів. Вони намагаються втекти від проблеми та відповідальності, а не шукати вирішення.

Перспективою подальшого дослідження є теоретико-емпіричне дослідження копінг-стратегій підозрюваних у процесі проходження тестування на поліграфі.

Список використаних джерел

- Біленчук П. Д. Аудіовізуальна психофізіологічна діагностика людини : історія, теорія, практика : монографія. Київ, 2013. 419 с.
- Бурбело Б.А. Використання спеціальних знань при вивченні особистості підозрюваного. *Молодий вчений*. № 2 (17). 2015. С.726–728.
- Ковальчук С. О. Поліграф як нетрадиційний криміналістичний засіб і можливості його використання в кримінально-процесуальному доказуванні. *Актуальні проблеми криміналістики*. 2001. С. 92–100.
- Коновалова В.Е. Допрос: тактика и психология: Учебное пособие. Х.: Консум, 1999. 157 с.
- Лендел А. Проведення експертно-криміналістичних досліджень із використанням поліграфа у кримінальному провадженні: переваги та практичні проблеми. *Науковий блог Національний університет «Острозька академія»*, 2016. <https://naub.oa.edu.ua/https://naub.oa.edu.ua/>
- Мотях О.І. Психофізіологічна експертиза з використанням поліграфа та проблемні питання щодо її впровадження. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Юриспруденція*. 2014. Вип. 11(2). С. 128-131. [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_jur_2014_11\(2\)_37](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_jur_2014_11(2)_37)
- Назаров О.А. Проблеми стандартизації в галузі інструментальної психофізіологічної детекції брехні в Україні. *Оцінка достовірності: наукові дослідження та практика : збірка статей / за заг. ред. В. О. Шаповалова. К. : Освіта України, 2017. С. 47-55.*
- Нанівський В. Перспективи використання поліграфа у кримінальному судочинстві. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2014. № 1 (34). С. 33-38. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnapu_2014_1_7
- Пунда О.О. Право на особисту недоторканість та перспективи використання поліграфа у кримінальному провадженні. *Порівняльно-аналітичне право*. 2013. № 3-1. С. 366–369.
- Скрябін О.М., Тонне Н.Д. Використання поліграфа у криміналістичному судочинстві України. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2014. Вип. 1(3). С. 189–194.
- Bourke M.L., Fragonelli L., Detar P.J., Sullivan M.A., Meyle E. & O'Riordan M. The use of tactical polygraph with sex offenders. *Journal of Sexual Aggression*. 2015. 21(3). 354-367. <https://doi.org/10.1080/13552600.2014.886729>
- Donathy M.L., & Wilcox D.T. Case study of a school headmaster/ preferential paedophile: Denial, risk and public protection issues. *Breakout Session for the National Organisation for the Treatment of Abusers (NOTA)*. 2013. Fircroft College, Birmingham.
- Gannon T.A., Wood J.L., Pina A., Tyler N., Barnoux M.F.L., & Vasquez H.A. An evaluation of mandatory polygraph testing for sexual offenders in the United Kingdom. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, 2014. 26(2), 178–203. <https://kar.kent.ac.uk/53579/3/Gannon%>
- Gannon T.A., Wood J.L., Pina A., Vasquez E.A., Fraser I. The evaluation of the mandatory polygraph pilot. 2012. London, UI: Ministry of Justice.
- Grubin D. A trial of voluntary polygraph testing in 10 English proba: Ion areas. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, 2010. 22(3), 266– 278.
- Grubin D. The potential use of polygraphy in forensic psychiatry. *Criminal Behaviour and Mental Health*. 2002. 12, 45–55.
- Peachey P. No privatized lie detector tests for sex offenders following outsourcing scandals involving G4S and Serco. *Independent Newspaper*. 2014.
- Podlesny J.A, Raskin D.C. Physiological measures and the detection of deception. *Psychol Bull*. 1977. 84(4). P.782-799.
- Spruin E., Jane L. Wood, Theresa A. Gannon & Nichola Tyler. Sexual offender's experiences of polygraph testing: a thematic study in three probation trusts, *Journal of Sexual Aggression*, 2018. 24(1). 12-24. <https://doi.org/10.1080/13552600.2017.1378025>
- Wilcox D.T. & Gray R. The use of the polygraph with sex offenders in the UK. *European Polygraph*, 2012. 6(19), 55–68. <https://core.ac.uk/download/pdf/214931118.pdf>

Z. KOVALCHUK (Zoriana Kovalchuk)
 Doctor of Psychological Sciences, Professor
 Head of the Department of Theoretical Psychology
 Lviv State University of Internal Affairs
 St. Horodotska, 26, Lviv, Ukraine, 79000
 e-mail: zoriana01051974@i.ua
<https://orcid.org/0000-0002-2355-2129>

SOCIO-PSYCHOLOGICAL CHARACTERISTICS OF THE SUSPECT'S PERSONAL PROFILE DURING A POLYGRAPHICAL EXAMINATION

The article analyzes the expediency and importance of describing the personal profile of individuals during a polygraph survey and ascertaining their involvement in the commission of a crime. Since the field study on the involvement of individuals does not always can give a reliable conclusion, there is a need to create a psychological profile of the individual. A thorough analysis of personal characteristics that are dominant in the profile, a combination of reactions obtained through polygraph examinations and fixed nonverbal manifestations of a person during a polygraph examination, make it possible to conclude that the suspects are involved in the commission of a crime. Only in this case analysis of suspects' profiles can make the most accurate and true conclusion. The results of the conducted research prove that it should be noted that the persons involved in the commission of the crime and persons not involved, the highest figure on the scale of "Reactive aggression". Unrelated to the crime, in contrast to those involved, there is a high rate on the "Irritability" scale, which indicates the presence of emotional instability and the tendency to react to the affective response in order to avoid tension. High rates on the scale of "Emotional lability" are revealed in both groups, but somewhat predominate in persons involved in a crime. It is worth noting that the persons involved in a crime, unlike those who are not involved, are more constrained, uncertain in themselves, rarely show caution in establishing contacts with others, but they seek to expand them. Persons not involved in committing a crime are dominated by respiratory failure, abnormal functioning of the gastrointestinal tract, and sleep problems. They have complicated functioning of attention. There is a feeling of anxiety, which is accompanied by various emotional reactions - shame, anger, guilt, fear.

Key words: *polygraph, polygraph examination, involved person, unrelated person, crime, personality, personal profile.*

References

- Bilenchuk, P.D. (2013). Audiovisual psychophysiological diagnosis of a person: history, theory, practice. K. (in Ukrainian).
- Bourke, M.L., Fragomeli, L., Detar, P.J., Sullivan, M.A., Meyle, E. & O'Riordan, M. (2015). The use of tactical polygraph with sex offenders. *Journal of Sexual Aggression*, 21(3), P.354-367. <https://doi.org/10.1080/13552600.2014.886729>
- Burbelo, B.A (2015). Use of special knowledge when studying the identity of a suspect. *Young scientist*. 2(17). 726-728 (in Ukrainian).
- Donathy, M.L., & Wilcox, D.T. (2013). Case study of a school headmaster/ preferential paedophile: Denial, risk and public protection issues. *Breakout Session for the National Organisation for the Treatment of Abusers (NOTA)*. Fircroft College, Birmingham.
- Gannon, T.A., Wood, J.L., Pina, A., Tyler, N., Barnoux, M.F.L., & Vasquez, H.A. (2014). An evaluation of mandatory polygraph testing for sexual offenders in the United Kingdom. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, 26(2), P.178-203.
- Gannon, T.A., Wood, J.L., Pina, A., Vasquez, E.A., Fraser, I. (2012). The evaluation of the mandatory polygraph pilot. London, UK: Ministry of Justice
- Grubin, D. (2002). The potential use of polygraphy in forensic psychiatry. *Criminal Behaviour and Mental Health*, (12), 45-55.
- Grubin, D. (2010). A trial of voluntary polygraph testing in 10 English proba: Ion areas. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, 22(3), 266- 278.
- Konovalova, V.E (1999). Interrogation: tactics and psychology. Kharkov : Konsum. (in Ukrainian).
- Kovalchuk, S.O. (2001). Polygraph as an unconventional forensic means and the possibility of its use in criminal proceedings. *Actual problems of criminology*. 4, 92-100. (in Ukrainian).
- Lendiel, A. (2016). Conducting expert-forensic research using a polygraph in criminal proceedings: advantages and practical problems. *Scientific blog Ostrob Academy National University*. <https://naub.ua.edu.ua/https://naub.ua.edu.ua/> (in Ukrainian).
- Motliach, I.O. (2013). Psychophysiological examination using a polygraph as a possible source of evidence. Repository of the National Aviation University. *Scientific articles*. 11(2). 117-121 (in Ukrainian).
- Nanivskiy, V., Leshkovych, T. (2014). Prospects for the use of a polygraph in criminal proceedings. *Bulletin of the National Academy of Public Prosecutor of Ukraine*, 1(34), 33-38. (in Ukrainian).
- Nazarov, O.A. (2017). Problems of standardization in the field of instrumental psychophysiological lie detection in Ukraine. Reliability assessment: scientific research and practice: a collection of articles. V.O. Shapovalova. (Ed.) K.: Osvita Ukrainy. (in Ukrainian).
- Peachey, P. (2014, January 5). No privatised lie detector tests for sex offenders following outsourcing scandals involving G4S and Serco. *Independent Newspaper*.
- Podlesny, J.A. (1977). Physiological measures and the detection of deception. *Psychol. Bull*, 84(4). 782-799.
- Punda, O.O. (2013). The right to personal integrity and the prospects of using the polygraph in criminal proceedings. *Comparative and analytical law*, 3(1), 366-369 (in Ukrainian).
- Skriabin, O.M., Tonne, N.D. (2014). Use of the polygraph in the forensic legal process of Ukraine. *Scientific Bulletin of Kherson State University*, 189-194. (in Ukrainian).
- Spruin, E., Wood, J.L., Gannon, T.A. & Tyler, N. (2018). Sexual offender's experiences of polygraph testing: a thematic study in three probation trusts, *Journal of Sexual Aggression*, 24(1). 12-24. <https://doi.org/10.1080/13552600.2017.1378025>
- Wilcox, D.T., & Gray, R. (2012). The use of the polygraph with sex offenders in the UK. *European Polygraph*, 6(19), 55-68.

Стаття надійшла до редакції 16.11.2022

Стаття рекомендована до друку 14.12.2022